

RÁDIÓTELEK

HANOI
FŐPOLGÁRMESTERE
BUDAPESTEN

A fővárosi tanács meghívására hétfőn hivatalos baráti látogatásra Budapestre érkezett Tran Duy Hung, a Vietnami Szocialista Köztársaság fővárosának főpolgármestere. A vendéget a Ferihegyi repülőtérén Szép-völgyi Zoltán, a fővárosi tanács elnöke fogadta. Ott volt Dang Tran Ngoan, a VSZK budapesti nagykövetségének első titkára is.

TODOR ZSIVKOV
A SZOVJETUNIOBAN

Todor Zsivkov, a Bolgár Kommunista Párt Központi Bizottság első titkára, a Bolgár Népköztársaság Államtanácsának elnöke hétfőn az SZKP KB meghívására a Szovjetunióba érkezett. Todor Zsivkov szabadságát tölti a Szovjetunióban.

ÚJABB HÁROM HALOTT
DÉL-AFRIKÁBAN

A dél-afrikai fajúldozó rendszer ellen kiújult heves tüntetések leverésére a rendőrség hétfőn ismét löfegyvert használt. Johannesburg egyik külvárosában, Alexandriában, ahol hétfőn a leg súlyosabb összecsapások voltak, a rendőrség a tüntető tömeg közé lőtt és megölt három színesbőrű fiatal.

AZ OLASZ

A KÉPVISELŐHÁZBAN IS MEGKEZDÖDÖTT A VITA
Hétfőn délután a képviselőházban kezdődött meg a vita az új kormányról és annak programjáról. Ingaro, a képviselőház kommunista elnöke nyitotta meg a vitát, amelyben valamennyi párt vezetője felszólalt. Az OKP álláspontját Berlinguer főtitkár fejti ki. A hétfői ülésen a kisebb csoportosulások vezetői kaptak szót.

BEFEJEZŐDÖTT
A BASZKFÖLDI KP ÜLÉSE

A spanyolországi Bilbaóban vasárnap befejeződött az Euskadi (baszkföldi) Kommunista Párt Központi Bizottságának háromnapos kibővített ülése. A tanácskozáson a testület 58 tagján kívül 70 meghívott párttag vett részt. A tájékoztató után a rendőrség letartóztatta a Baszk KP főtitkárát.

ISMÉT RENGETT
A FÖLD PEKINGBEN

Hétfőn reggel újabb földrengést élt át a kínai főváros. A több mint 10 másodpercig tartó földrengés a Richter-skála szerinti ötös erősséget érte el.

KENYA ÉS UGANDA
RENDEZTE
KAPCSOLATAIT

Hétfői nairobi sajtójelentések szerint Jomo Kenyatta kenyai elnök aláírta az Uganda és Kenya közötti kapcsolatok rendezéséről szóló memorandumot.

ÜDVÖZLŐ TÁVIRAT

Leonyid Brezsnyev, Nyikolaj Podgornij és Alekszej Kossigin a szovjet-indiai béke, barátsági és együttműködési szerződés megkötésének ötödik évfordulója alkalmából táviratban köszöntötte India vezetőit.

ELTÜNNEK
A LETARTÓZTATOTT
KOMMUNISTÁK

A Chilei Kommunista Párt több mint húsz kiemelkedő személyisége, akiket a katonai junta ez év májusában tartóztatott le, nyomtalanul eltűnt — mutat rá a Chilei Kommunista Párt Központi Bizottságának az Amerikai Egyesült Államok Kommunista Pártjához intézett távirata. Az eltűntek között vannak Viktor Diaz, a Chilei Kommunista Párt főtitkár-helyettese, Mario Zamorano és Jorge Munos, a Chilei Kommunista Párt Központi Bizottságának tagjai, valamint más chilei kommunisták.

FEGYVER
DÉL-AFRIKÁBAN

A Tel Aviv-i rádió jelentése szerint Izrael két, rakétákkal felszerelt űrhajót küldött Dél-Afrika számára. Hivatalos helyen nem fűztek megjegyzést a hírhez.

A jobboldal megücsít minden
békés rendezési kísérletet

● **Bejrút (TASZSZ, UPI)**
A TASZSZ bejrúti jelentése szerint Libanonban valamennyi fronton elkeseredett harcok dúlnak. A leghevesebb összecsapások Bejrút keleti és délkeleti körzeteiben zajlottak le. Vasárnap este a jobboldali keresztény erők aknavetőkkel lőtték a főváros déli részének lakónegyedét. A támadásnak nagy számú áldozata van a békés polgári lakosság körében.

Bejrút egyik elővárosában mintegy száz páncélozott katonai járművet vontak össze a jobboldali erők, lapjelentések szerint azért, hogy újabb, átütő erejű támadást készítsenek elő a csaknem két hónapja ostromlott Tell Zaatar tábor ellen.

A jobboldal megücsít minden békés rendezési kísérletet, és gyors ütemben fegyverkezik. Elsősorban Nyugat-Európából kap fegyver- és hadianyagszállítmányokat.

A Maariv című Tel Aviv-i lap értesülése szerint Izrael növelte a libanoni felsegívezik határán cirkáló űrhajóinak számát, hogy elvágja a palesztinaiak számára tengeren érkező hadianyagszállítmányok útját. Az izraeli katonai parancsnokság a lap jeleztetését „tűzhasznát” minősítette.

Görögország a BT
összehívását kéri

● **Athén (Reuter)**
A görög kormány a Biztonsági Tanács összehívását kéri a Sismik-1 török kutatóhajóval kapcsolatos görög-török viszály megvitatására — jelentették be hivatalosan hétfőn este Athénban. A görög kormány egyidejűleg felkéri a Hágal Nemzetközi Bíróságot, hogy jogilag és tudományosan vizsgálja meg az Égei-tenger kontinentális talapzatára támasztott görög és török igényeket, és jelölje ki az itt húzódó határokat.

A görög kormány döntését a hétfőn reggel megtartott rendkívüli minisztertanácson hozta.

A délutáni órákban Görögország, ankarai nagykövetségén keresztül, újabb jegyzékkel juttatott el a török kormányhoz.

Megsemmisítik a sevesói
vegyszerüzemet

● **Róma (MTI)**
Megsemmisítik az északolaszországi Sevesóban, az Icmesa Vegyi Üzemet, amelyben néhány napja robbanás történt, és ennek következtében súlyosan mérgező gázfelhő borította el a környéket. A mérgező gáz számos áldozatot követelt, sok személyben maradó sérüléseket, elváltozásokat okozott. A veszélyeztetett környékről ki kellett telepíteni a lakosságot.

Hétfőn az üzem néhány, önként jelentkezett munkása védőöltözékben behatolt a gázokkal telített, a robbanás óta lezárt üzemépületbe, hogy kiürítse a vegyi anyagokkal teli tartályokat. A munkában részt vett a gyár két letartóztatott és büntetőeljárás alá helyezett vezetője is. A tartályok kiürítése után az üzem, amely hadi célokra gyártott mérgező anyagokat, lerombolják, és a romokat betemetik.

A környék szennyezetté se még mindig rendkívül nagymérvű, a levegőt állandó mérészekkel ellenőrzik. Mint már közöltük, az egészségügyi minisztérium rendeletileg engedélyezte, hogy azok a terhes asszonyok, akik a sevesói robbanás következtében mérgezést szenvedtek, megszakíthassák terhességüket — az Olaszországban változatlanul érvényben levő tilalom ellenére is. Szakértők szerint ugyanis nagy a valószínűsége annak, hogy terhes, nem egészséges gyermeknek adnának életet. A gázmergezt szenvedett nők közül eddig 350-en jelentkeztek terhességvizsgálatra.

BÁTYAI JENŐ:

Lapok a szegedi tudomány-
és technikatörténetből

149.

Szegváron született 1885-ben dr. Bartucz Lajos neves antropológus, egyetemi tanár, aki azontúl, hogy kimagasló eredményeket ért el tudományágában, már a Tanácsköztársaság ideje alatt hitet tett a munkásművelődés mellett.

Középiskolai tanulmányainak befejeztével a budapesti tudományegyetemre iratkozott be, ahol 1908-ban szerzett középiskolai tanári oklevelet és egyben doktori címet. A kiváló felkészültségű szakember diplomájának megszerzése után, mindjárt az egyetem kötelékében maradt, ahol előbb tanársegédi, majd 1914-ben adjunktusi kinevezést kapott. Még ugyanabban az évben magántanárként minősítették antropológia tárgyköréből. A Tanácsköztársaság leverése után a munkásegyetemmen tartott előadásai miatt egyetemi állásától megfosztották, és 1926-ban kerülhetett ismét kapcsolatba az antropológiával, amikor a Néprajzi Múzeumban alkalmazták. Ugyanakkor a budapesti tudományegyetem 1931-től ismét meghívta, de csak előadóként, állandó státust nem kapott. A Néprajzi Múzeum megbízott igazgatójává ugyan 1935-ben kinevezték, de állandóan éreztették vele „politikai megingásait”. Bizonyára ezért is, megkedvelt tudományága aktívabb művelhetősége miatt tért vissza szűkebb patriájába, Csongrád megyébe 1940-ben, amikor a szegedi egyetem embertani tanszéke vezető professzorává nevezték ki. A budapesti tudományegyetem vendégelőadójaként 1949-ben ismét meghívták, de eközben szegedi katedráját is megtartotta. Innen véglegesen 1959-ben távozott, amikor Budapestre kapott kinevezést tanszéke-

zető egyetemi tanárrá. Onnan vonult nyugalomba, 1965-ben.

Bartucz Lajos szakmai munkássága a népvándorlás és a honfoglaláskori leletek feldolgozásával indult, s ennek során vizsgálatai a magyarországi etnikai (etnika: a nép és az általa kialakított jellegzetes sajátságok összességének tudománya) csoportjainak megismerésében igen jelentősek. Nevéhez fűződik Martinovics Ignác és forradalmár társai budai sírhelyének felkutatása, és maradványaiknak azonosítása.

Igen gazdag szakirodalmi tevékenységéhez Európa szinte minden országában tett tanulmányúttal alkotóan járultak hozzá, ami egyben a magyar antropológiai tudomány első jelentősebb elismerését és elismertését is jelentette.

Bartucz professzor nem a maga világába hajló tudóstípus volt, szegedi tartózkodása alatt is aktívan kapcsolódott a város tudományos közéletébe. Kezdeményezésére, aktív közreműködésével jött létre Szegeden az *Alföldi Tudományos Intézet*, amelynek első igazgatója volt. Tevékeny részt vállalt a Dugonics Társaságban, és ezennél több hazai és külföldi tudományos társaságnak volt vezető tisztségviselője.

Szaktudománya irásos terjesztésében nemcsak publikációival vette ki részét, hanem szívesen vállalt szerkesztői, megjelentetői munkát is. Ő indította meg az *Antropológiai Füzetek*-et, a *Néprajzi Múzeum Értesítőjé*-t és az *Alföldi Tudományos Intézet Évkönyve* szerkesztését is örömmel vállalta.

Kitüntetései közül érdemes megemlíteni, hogy a Baumgarten-díjat 1931-ben nyerte el, és a

Berlin és a katonai enyhülés

Az európai kommunista és munkáspártok tanácskozásán 29 kommunista és munkáspárt vezetői — 29 millió kommunista nevében — kongresszusán kimunkált békeprogramok — közös programjaink — megvalósítása felé. Az enyhülés fogalmaköré bővül, nem egyszerűen háború nélküli és annak kiaközöbölésére irányuló álláspontot jelent, hanem rendszeres érintkezést, és ott, ahol lehetséges, együttműködést a válások visszaszorításában, fejlődő gazdasági, műszaki, tudományos és más kapcsolatokat. Ez azt tükrözi, hogy kialakult a bizalom minimuma, amely nem naiv feltételezéseken, hanem bizonyos érdekkörök közösségének felismerésén alapul. (A legfontosabb közös érdekkör természetesen az, hogy a tárgyküldet a két rendszer között ne fenyegetsen háborúkkal, veszélyes konfliktusokkal.) A politikai enyhülés eddigi eredményeinek biztosításához, szükség van a katonai enyhülésben is az előrelépésre. Ha erre nem kerül sor, az egy idő után visszahat magára az enyhülésre.

1.

E kérdéssel foglalkozván, a különböző feltételek közt tevékenykedő kommunista pártok olyan állásfoglalást alakítottak ki, amely tanúsítja: nemcsak korunk legnagyobb politikai erejét, hanem korunk lelkiismeretét is megtestesítik. A folytatódó hársza ugyanis mind nyomasztóbb teherként nehezedik az egész emberiségre. Előfordul, hogy azalatt, amíg egy új fegyvert vagy harci eszközt kikísérleteznek és alkalmassá tesznek a tömeggyártásra, a szóban forgó eszköz reménytelenül elavul. 1945-höz képest a hetvenes évekre egy tengeralattjáró gyártási költsége több mint negyvenszeresére, egy repülőgép-anyahajó majdnem tízszeresére, egy stratégiai bombázó harminhszorosára, egy vadászgépé pedig százharmincszorosára növekedett. Vannak emellett olyan területek, amelyekben minden összehasonlítást lehetetlen: 1945-ben például nem léteztek interkontinentális rakéták. A haditermelésben világszerte foglalkoztatottak száma 50 millió főre tehető, s csak katonai fejlesztésre évenként 25 milliárd dollárt költenek. Összehasonlításként: orvosi kutatásra 4 milliárd dollárt...)

Ha mindez lehetségessé és elkerülhetetlenné tette a katonai enyhülést, akkor egy második tényező még fokozta szükségességét. Mégpedig

az, hogy a legutóbbi négy-öt évben óriási lépéseket tettünk előre az enyhülés útján, az SZKP XXIV. és XXV. kongresszusán kimunkált békeprogramok — közös programjaink — megvalósítása felé. Az enyhülés fogalmaköré bővül, nem egyszerűen háború nélküli és annak kiaközöbölésére irányuló álláspontot jelent, hanem rendszeres érintkezést, és ott, ahol lehetséges, együttműködést a válások visszaszorításában, fejlődő gazdasági, műszaki, tudományos és más kapcsolatokat. Ez azt tükrözi, hogy kialakult a bizalom minimuma, amely nem naiv feltételezéseken, hanem bizonyos érdekkörök közösségének felismerésén alapul. (A legfontosabb közös érdekkör természetesen az, hogy a tárgyküldet a két rendszer között ne fenyegetsen háborúkkal, veszélyes konfliktusokkal.) A politikai enyhülés eddigi eredményeinek biztosításához, szükség van a katonai enyhülésben is az előrelépésre. Ha erre nem kerül sor, az egy idő után visszahat magára az enyhülésre.

2.

Végeredményben ilyen következtetések vezettek a testvérpártokhoz, amikor — fecsegett, sőt az érdekeket kudarca spekulált, a pártok — valamennyien — egyetértettek azokkal a gondolatokkal, amelyeket a szocialista közösség országai konkrét javaslatok formájában fogalmaztak meg.

3.

A kommunista és munkáspártok dokumentuma a legselesebb néptömegeket hívja harcba a nukleáris háború elkerüléséért, a fegyverkezési hársza megfékezéséért, a leszerelésért. Nem lecsapatok feloszlásáért, hanem a katonai potenciállal rendelkező országok — katonai költségvetésének rendszeres csökkentéséért.

A szocialista közösség országainak kommunista és munkáspártjai, amelyek korábbi sajtóanyagok, választási lelkismerettel és fenntartás nélkül csatlakozhattak ezekhez a célkitűzésekhez.

A szocialista közösség országai ugyanis egész Euró-

pának — és természetesen nemcsak Európának — példát mutatnak az önmérsékletben egy olyan időszakban, amikor az Egyesült Államok és Nyugat-Európa katonai-ipari komplexumai a fegyverkezési verseny új menetét indítanak el. Egy olyan esztendőben, amikor az Egyesült Államok évek óta a legnagyobb emelést hajtott végre katonai költségvetésében és ennek összegét 112 milliárd dollár fölé emelte, a Szovjetunió — a Varsoi Szerződés legerősebb katonai hatalma — egyetlen százalékkal sem növelte katonai kiadásait.

Az sem kerülheti el a tárgyalások szemlélő figyelmét, hogy az európai kontinens kommunistáinak eddigi legselesebb fóruma olyan leszerelési vagy fegyverzet-csökkentési intézkedések szükségességét hangoztatta, amelyeket a szocialista közösség országai régóta sürgetnek. Például: ratifikálja minden állam a baktériumfegyverek megsemmisítéséről szóló konvenciót, kösenek a leggyorsabban szerződést a vegyi fegyverek betiltásáról, eresszék le a sorompót a tömegpusztító eszközök új, különösen nagy hatású típusainak kialakítása előtt. Más szóval: mialatt a burzsoa propaganda a pártok „szakadásáról” fecsegett, sőt az érdekeket kudarca spekulált, a pártok — valamennyien — egyetértettek azokkal a gondolatokkal, amelyeket a szocialista közösség országai konkrét javaslatok formájában fogalmaztak meg.

A kommunista és munkáspártok dokumentuma a legselesebb néptömegeket hívja harcba a nukleáris háború elkerüléséért, a fegyverkezési hársza megfékezéséért, a leszerelésért. Nem lecsapatok feloszlásáért, hanem a katonai potenciállal rendelkező országok — katonai költségvetésének rendszeres csökkentéséért.

Vajda Péter

Munka Érdemrend arany fokozatát 1964-ben kapta meg.

Bartucz Lajos kiváló felkészültségű tudós ember volt, aki életét és egész szakmai munkásságát — tudományos és ismeretterjesztő cikkeinek száma eléri a 250-et — annak a tudománynak szentelte, amely nálunk tulajdonképpen Török Aurél tevékenységével tette meg első szárnycsapásait, és általa vált Európa-hírvé. A tudományok doktora fokozatot az első között, 1952-ben kapta meg.

Budapestben halt meg, 1966-ban.

A Tisza kitűnő felkészültségű biológus kutatója, dr. Timár Lajos Zárabban született, 1918-ban. Egyetemi tanulmányait a debreceni egyetemen kezdte meg, majd 1941-től a szegedi folytatta. Itt nyert középiskolai tanári diplomát, és 1946-ban Debrecenben doktori címet. A második világháború után előbb a debreceni egyetemen helyezkedett el, és csak később, 1952-ben került az itteni egyetem Éghajlati Intézetébe akadémiai kutatói státusba. Szakmai figyelme a növényföldrajzon belül, elsősorban az Alföld flórájára terjedt ki. Nagy figyelmet fordított a Tisza medre és hullámter vegetációjára, a növénytársulásokra. Ugyanakkor jelentős eredményt ért el a Tisza geobotanikai és vegetáció-terképezése terén. A kandidátusi fokozatot 1954-ben nyerte el.

Szegeden, 1956-ban halt meg fizikus. Dr. Széll Kálmán elméleti fizikus Avaszújváron született, 1884-ben. Egyetemi tanulmányait Kolozsvárott és Münchenben végezte. Magántanári habilitációt a budapesti egyetemen 1929-ben nyert, majd tíz évre rá kapott egyetemi tanári kinevezést Debrecenbe. Innen Szegedre tanszékvezető professzornak 1940-ben került. Sommerfeldnél tett tanulmányútja egész tudományos működésére meghatározó volt. Szakágában kiemelkedő eredményeket ért el, Budapestben halt meg 1952-ben.

(Folytatjuk.)